

УДК 330.3:004.77

К. О. Танащук,
д. е. н., професор, профектор з наукової роботи,
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7834-1516>

О. В. Цифра,
к. філос. н., доцент, в.о. завідувача кафедри публічного управління та цифрової економіки,
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3552-2039>

С. К. Базика,
к. держ. упр., Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2081-1222>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.17.19

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ПОСЛУГ СФЕРИ ІКТ

К. Tanashchuk,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Vice-Rector for Research,
State University of Intelligent Technologies and Telecommunications
O. Tsyra,
PhD, Associate Professor, Acting Head of the Department of Public Administration
and Digital Economy, State University of Intelligent Technologies and Telecommunications
S. Bazyka,
PhD in Public Administration, State University of Intelligent Technologies and Telecommunications

METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE ICT SERVICES MARKET

У статті досліджується ринок інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що охоплює два основні кластери: телекомунікації та інформаційні технології. Ресурсною базою цих складових виступає комутаційне та мережеве обладнання, а також апаратні засоби та програмне забезпечення, що разом генерують комплекс сучасних послуг (сервісів). Важливим тут є заохочення інвестицій у сферу ІКТ шляхом впровадження інноваційних товарів, технологічних рішень та знань, а також створення умов для підприємств, що сприяють ефективному виходу на зовнішні ринки та підтримці здорової конкуренції на внутрішньому ринку. Особливу увагу приділено державному регулюванню, яке повинно забезпечувати прозорість капіталу, заохочувати до чесної торгівлі та підтримувати розвиток ринку через відповідну політику захисту прав інтелектуальної власності. Наведено економічні моделі для аналізу ринкових структур у сфері ІКТ, включаючи монополію, олігополію та досконалу конкуренцію, та розкрито взаємозв'язок між концентрацією на ринку та нормою прибутку. Відзначається, що телекомунікаційне обладнання та апаратне забезпечення зазвичай приносять більший прибуток порівняно з інформаційно-комунікаційними послугами, оскільки останні функціонують на висококонкурентному ринку. Окрім того, акцентується увага на капіталомісткій складовій ІКТ-сфери, що включає значні витрати

на дослідження та розробки. Доцільним виявляється обґрунтування системи показників для оцінки ефективності ринку ІКТ, таких як рівень використання технічної бази та програмного забезпечення, а також зміни в організаційних і виробничих процесах. Особливу увагу приділено ролі системної інтеграції, яка включає створення та обслуговування інфраструктури підприємств, об'єднання різних компонентів в єдину робочу систему для оптимізації бізнес-процесів. Це, у свою чергу, забезпечує гнучкість і масштабованість підприємств, що дозволяє їм краще адаптуватися до змін на ринку та підвищувати свою конкурентоспроможність. Зазначено на необхідності комплексного підходу до дослідження ринкової структури та поведінки різних секторів ІКТ, які часто розглядаються окремо. Підкреслюється важливість розуміння їх взаємодії для кращого уявлення кінцевого продукту, створеного у результаті кооперації різних сегментів ринку, що має вирішальне значення для подальшого розвитку та інновацій у цій галузі.

The article reveals the market of information and communication technologies (ICT), which includes two main clusters: telecommunications and information technologies. The key components of these clusters, such as wired and wireless communication, as well as hardware and software, which together generate a complex of modern services, are considered. It is important here to encourage investments in the field of ICT through the introduction of innovative products, technological solutions and knowledge, as well as the creation of conditions for enterprises that contribute to effective entry into foreign markets and support of healthy competition in the domestic market. Particular attention is paid to state regulation, which should ensure the transparency of capital, encourage fair trade and support market development through an appropriate policy for the protection of intellectual property rights. The paper also reveals various economic models for analyzing market structures in the ICT sector, including monopoly, oligopoly and perfect competition, and examines the relationship between market concentration and the rate of return. It is noted that telecommunication equipment and hardware are usually more profitable compared to information and communication services, since the latter operate in a highly competitive market. In addition, attention is focused on the capital-intensive component of the ICT sphere, which includes significant costs for research and development. It is appropriate to justify the system of indicators for evaluating the efficiency of the ICT market, such as the level of use of the technical base and software, as well as changes in organizational and production processes. Special attention is paid to the role of system integration, which includes the creation and maintenance of enterprise infrastructure, the integration of various components into a single working system to optimize business processes. This, in turn, ensures flexibility and scalability of enterprises, which allows them to better adapt to changes in the market and increase their competitiveness. The need for an integrated approach to researching the market structure and behavior of various ICT sectors, which are often considered separately, is indicated. The importance of understanding their interaction is emphasized for a better understanding of the final product created because of the cooperation of different market segments, which is crucial for further development and innovation in this field.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, послуги (сервіси), ринок, ринкові відносини, регулювання ринку.

Key words: information and communication technologies, services, market, market reports, market regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Тенденції різних країн світу в області формування та розвитку сфери інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) розкривають, що технічна інфраструктура,

національна інноваційна система, розвиток науки та сфери послуг, експорт високотехнологічних товарів, високий потенціал освіти стають ключовими факторами формування та розвитку сучасної економічної системи суспільства.

Процеси інформатизації охопили всі сфери життя людської діяльності, результатом яких є саме інфор-

Таблиця 1. Схематичний розподіл ринку ІКТ у світовому та вітчизняному просторі

Назва організації	Загальна структура ринку	Напрямки дослідження	Індекси оцінки розвитку ІКТ
Компанія International Data Corporation (IDC), Gartner; Європейська асоціація з дослідження інформаційних та комунікаційних технологій (European Information Technology Observatory (EITO)); Міжнародний союз електрозв'язку (MCE), (International Telecommunication Union, ITU)	Ринок інформаційних технологій	Апаратне забезпечення: серверний простір, периферійні пристрої, персональні комп'ютери, смартфони, планшети та ін.	Індекс технологічного оснащення (описує стан сфери ІКТ в різних державах)
		Програмні додатки, розробка програмного забезпечення, інструментарій	Індекс прозорості комунікацій (відображає ступінь використання ІКТ у процесах взаємодії між населенням, бізнесом, державою)
		ІТ-послуги: планування, застосування, удосконалення, послуги супроводу та навчання	Індекс інформаційного суспільства (відповідає за аналіз темпів росту створення, впровадження та використання ІКТ)
Міжнародний союз електрозв'язку (MCE), (International Telecommunication Union, ITU)	Ринок телекомунікацій	Телекомунікаційне апаратне забезпечення, мережне обладнання, мобільні пристрої та послуги, пов'язані з ними	
		Користувальницька електроніка та послуги радіомовлення	
		ІКТ-сектор розкривається через виробництво товарів та послуг, головною задачею яких є виконання або забезпечення виконання функцій обробки інформації та комунікації електронними засобами, включно з її передачею та візуальним відображенням.	
Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (за джерелом – Конференції ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД))	ІКТ-сектор розкривається через виробництво товарів та послуг, головною задачею яких є виконання або забезпечення виконання функцій обробки інформації та комунікації електронними засобами, включно з її передачею та візуальним відображенням.	Телекомунікації	Охоплення широкосмуговим Інтернетом
		Інформаційні технології (апаратне та програмне забезпечення)	Простота торговельних операцій (внутрішніх / міжнародних)
		Інтернет-платформи (пошукові системи, соціальні мережі, економіка спільного використання)	Рівень освіти / взаємодія
Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (за джерелом – Конференції ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД))	ІКТ-сектор розкривається через виробництво товарів та послуг, головною задачею яких є виконання або забезпечення виконання функцій обробки інформації та комунікації електронними засобами, включно з її передачею та візуальним відображенням.	Цифровий контент (медіа/розваги, інфо/дата-провайдери)	Сприйняття технологій урядом або громадянами
		Електронна комерція	
		Цифрові рішення (електронні платежі, хмарні технології)	

Джерело: сформовано на основі [1; 4; 5].

маційні продукти та послуги, сервісні рішення та відповідне програмне забезпечення. І це стало ключовим для більшості країн світу у питаннях регулювання цих аспектів на рівні держави. Про це свідчать і щорічні звіти Міжнародного союзу електрозв'язку (англ. International Telecommunication Union, ITU) — міжнародної організації, яка є спеціалізованим агентством ООН у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що розкриває рівень розвитку інформаційного суспільства, де в якості результуючого показника виступає Індекс розвитку ІКТ (IDI) [1]. Цей показник розкривається у відповідних нормах на кожного користувача, що забезпечується фіксованим та мобільним зв'язком, відповідною шириною смуги пропускання міжнародного трафіку Інтернет, рухомим широкосмуговим зв'язком, наявністю комп'ютеру та доступу до глобальної мережі, а також враховуються показники грамотності населення. Так само, Європейський фонд регіонального розвитку виділяє у якості пріоритетних напрямків: розширення розгортання широкосмугового зв'язку та розгортання високошвидкісних мереж, розробку продуктів та послуг ІКТ та електронної комерції, зміцнення додатків ІКТ для електронного уряду, електронного навчання, електронної культури та електронної охорони здоров'я тощо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аспектам економічного розвитку сфери ІКТ та ринковим відносинам присвячені роботи: А. Курно, А. Маршалла, М. Портера, Дж. Робінсон, А. Сміта, Е. Чемберліна, Й. Шумпетера та ін. Суттєвий вклад у розгляд питань економічного потенціалу та дослідження ринку сфери ІКТ внесли наступні вітчизняні вчені: К.І. Тарасова, А.Є. Литвин, С.В. Войтко, Т.В. Сакалош, І.І. Ковальчук, Л.Г. Саркісян та ін. Проте розвиток сфери ІКТ наразі є досить динамічним та вимагає всебічної оновленої оцінки через інтенсивність наукового-технічного розвитку та поглиблення у діяльності суспільства, виникають нові фактори, що потребують детального наукового аналізу та включення в парадигму розвитку ринку ІКТ.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

За визначенням інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) охоплюють сукупність інформаційних та комунікаційних технічних засобів і методів збирання, оброблення й передавання даних для отримання інформації нової якості про стан об'єкта, процесу, явища для

Інформаційно-комунікаційний ринок

Предметні області оцінки:

технічне оснащення
програмне забезпечення
ІТ-послуги
телекомунікаційні технології

•Ресурсна база:

- Ринок телекомунікацій*: глобальні та локальні мережі, телекомунікаційне обладнання, послуги зв'язку.
- Ринок інформаційних технологій*: комп'ютерне апаратне та програмне забезпечення, ІТ-послуги та ІТ-продукти (аутсорсинг, системна інтеграція).
- Виробники/постачальники послуг*.
- Споживачі/користувачі послуг*.
- Супровід та підтримка ринку ІКТ*: державні та фінансові установи.

Рис. 1. Структура ринку ІКТ

Джерело: сформовано на основі [3—5].

створення нової (перетворення наявної) інформації для її аналізу або покращеного сприйняття людиною та прийняття на її основі рішення про виконання певних дій. Наразі суспільство отримало великий діапазон послуг, пов'язаних зі сферою інформаційно-комунікаційних технологій, і за рахунок яких суттєво збагатився ринок інформаційно-комунікаційних технологій. У зв'язку з величезним масштабом сфери ІКТ виникає необхідність вивчення механізмів функціонування ринку ІКТ, де фактично формується й розвивається ІКТ-галузь. Тож метою дослідження постає виявлення нових тенденцій та закономірностей для розкриття основних процесів формування та удосконалення ринку інформаційно-комунікаційних послуг.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційно-комунікаційний ринок (ринку ІКТ) розкривається через економічні, правові та організаційні складові з точки зору ринкових відносин між ними для торгівельної співпраці з обміну послугами (сервісами), що були породжені сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями [2].

Питаннями дослідження та регулювання світового ринку інформаційно-комунікаційних технологій займаються наступні організації:

- Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД),
- Економічна і Соціальна Рада ООН (ЕКОСОП),
- Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ),
- Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ),
- Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО),
- Світова організація торгівлі (СОТ) та ін (Табл. 1).

Ринок ІКТ — це обмежений економічний простір, в якому виявляються взаємовідносини між виробниками та споживачами товарів (послуг) сфери ІКТ та, в якому доцільно поділяти два взаємопов'язаних кластери — телекомунікації та інформаційні технології, що можна досліджувати як два окремих ринки (Рис. 1). Ринок телекомунікацій буде включати комутаційне обладнання, послуги зв'язку (мобільний та стаціонарний зв'язок), ме-

режеве обладнання, а ринок інформаційних технологій (ІТ) — апаратні засоби (сервери та персональні комп'ютери), програмне забезпечення та послуги, пов'язані з використанням ІТ.

Традиційно телекомунікації слід розділяти на провідний та бездротовий зв'язок. Якщо мова йде про провідний зв'язок, то він є більш безпечним за рахунок використання приватних ресурсів на відміну від бездротового зв'язку, в основі якого використовується загальнодоступна полоса пропускання (загальнодоступний ресурс) та схильна до великих перевантажень через обмеження спектру полоси пропускання (обмеженість використання великою кількістю абонентів одночасно). Використання полоси пропускання жорстко контролюється та регулюється урядами держав (з економічної точки зору це має ефекти перевантаження — негативні зовнішні ефекти). Провідний зв'язок звісно теж схильний до перевантажень, але в меншому ступені і часто характеризується позитивним зовнішнім ефектом за рахунок можливості організації роботи великої кількості користувачів (послуги мають велику цінність для користувачів за рахунок збільшення числа абонентів, що їх отримують — долучення до мережі). Це також проявляється і в програмному забезпеченні, соціальних мережах та технологічних стандартах.

Розвиток інформаційних технологій дає можливість отримання інформаційних послуг та спорідненого контенту більш дешево. Тут великі витрати мають місце лише при створенні першої копії продукції (контенту та програмних систем), але питання тиражування та розповсюдження будь-якої кількості копій майже безкоштовне. Компанії, що займаються таким продуктом можна охарактеризувати як природні монополії (галузевий ринок з одного гравця, що обумовлений особливостями надання послуг в зазначеній галузі), яким притаманні високі постійні витрати та низькі граничні витрати виробництва (приклад, перше будівництво мережі вимагає витрат, але подальша експлуатація та передача відповідного контенту значно дешевша). Таким чином, середні витрати виробництва зменшуються в залежності від загальної кількості в великому діапазоні випуску продукції, оскільки постійні витрати можуть бути розподілені на більшу кількість одиниць виробленої продукції.

Розділення даного товарного ринку між двома окремими компаніями приводить до більш високих середніх витрат виробництва, ніж якщо б одна компанія виробляла в два рази більше продукції. Тоді, якщо така фірма може виробляти товари з меншими витратами та являється єдиним виробником на ринку, вона цілком логічно буде використовувати своє монопольне положення.

Все це формує надзвичайно актуальну економічну теорію ринкових відносин, пов'язаних з інформаційно-комунікаційних технологіями, де має значення специфіка та властивості розвитку ринку ІКТ. Тож необхідно дати загальну характеристику ринку через закономірності його формування та організацію торгівельних відносин за рахунок визначення:

- способів представлення ІКТ-послуг та процесів взаємодії між виробниками інформаційних продуктів (послуг) та замовниками,
- відносин між фірмами, що функціонують на ринку, факторів розвитку ринку ІКТ (структуру та територіальне розміщення),
- виділення основних особливостей формування ринку послуг і продуктів ІКТ,
- позицій щодо ціноутворення,
- питань впливу держави та його регулювання.

Звернемося до теорії організації галузевих ринків, де розкриваються практичні досягнення науковців у ефективних ринкових відносинах, наприклад, розкриття ролі фірми та її поведінки, а також розкриття динаміки щодо дослідження ринку. Головним предметом дослідження за даною теорією є виділення структури галузевих факторів, за якими можна визначити природу, характер та рівень конкурентоспроможності.

Багато науковців-дослідників розкривають теорії галузевих ринків через мікроекономіку, але розглядаючи ринок інформаційно-комунікаційних послуг (сервісів) чи варто звужувати коло дослідження до мікроекономічного рівня та економіки підприємств, адже особливості їх розвитку виходять за їх межі. Тож звернемося до питання становлення теорії галузевих ринків.

Під галуззю розуміється сукупність всіх підприємств, що займаються виробництвом товару одного призначення, використовують схожі технології та технічні рішення, виконують однакові функції, використовують однотипні ресурси і ін. Границями галузі будуть вважатися види товару, що стосуються одного товарного ринку. За визначенням із Закону України "Про захист економічної конкуренції" [6]:

- ринок товару (товарний ринок) — це сфера обrotу товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;
- товарні межі ринку — сукупність товарів, які є взаємозамінними або замінними для покупців з огляду на характеристики, функціональне призначення та ціну товару.

Таким чином, підприємства, що пропонують товар, який безпосередньо відноситься до одного товарного ринку буде задовольняти однакові потреби і відповідно визначатимуть галузь.

Співвідношення ринку та галузі: ринок характеризується попитом, а галузь — спектром пропозицій то-

варів (послуг) на ринку. Питаннями ринкової рівноваги для визначення ефективного обсягу виробництва присвячені роботи О. Курно та Ж. Бертрана [7].

Проаналізуємо граничні випадки ринкових структур, а саме — монополію та досконалу конкуренцію, хоча, звісно, в реальних умовах — треба проводити емпіричні дослідження і спостерігати за реальною ситуацією, тому що більшість ринків знаходять не в рамках зазначених крайніх умов, тому робимо припущення що це повністю стосується й ринку послуг ІКТ. При цьому виділяється ситуація з декількома конкурентами — це олігополія (чи дуополія — конкурентів двоє) і притаманною ознакою тут виступає — відсутність впливу від реакції своїх конкурентів.

Тож, розглядаючи ринок послуг ІКТ, визначення якого наведено вище, ми виділяємо дві основні складові. Перша складова, а саме — ринок телекомунікацій, де в якості гравців на ринку виступають — оператори (провайдері). Тобто, можна констатувати, на відміну від крайніх випадків монополії та досконалої конкуренції серед операторів (провайдерів) телекомунікаційних послуг ключовою ознакою стає олігополія зі стратегічною взаємопов'язаністю конкурентів: тарифи на послуги одного оператора (провайдера) можуть відобразитися на прибутку іншого, тобто в цьому випадку треба розробити певний прогноз поведінки іншого оператора-конкурента.

Розглянемо більш детально прості моделі прийняття — модель Бертрана та модель Курно. Постулат першої моделі говорить наступне: при конкуренції дуополії цілком достатньо для того, щоб знизити ціну до рівня граничних витрат (пропорційні об'єму виробництва), тобто цілком достатньо двох фірм, щоб встановити ціни на рівні досконалої конкуренції. Тоді, як постулат другої моделі говорить про те, що ціна в умовах дуополії нижче монопольної ціни, але вище ціни в умовах досконалої конкуренції. Реалістичний перебіг подій (Л. Кабраль) залежить від відмінностей галузей. Отже, тут наявна залежність в прийнятті рішень про обсяг виробництва паралельно з рішенням про майбутню ціну, тобто необхідно описати динаміку прийняття рішень і, звісно, рішення щодо зміни обсягу виробництва складніше реалізувати, ніж рішення про ціну. Тоді для першої складової — телекомунікаційної слід враховувати наявну інфраструктуру оператора (провайдера), яка відбудовується за рахунок процесів будівництва мережної інфраструктури, застосування конкретного обладнання та його своєчасної модернізації (якщо це довгостроковий прогноз, тоді варто використовувати модель Курно). Що ж стосується другої складової — інформаційного ринку, то варто зазначити, що написання, наприклад, відповідного програмного продукту не вимагає наявності такої технічної інфраструктурної бази, тобто обсяг виробництва можна швидше змінити, ніж ціну (удосконалення програмного продукту, ліцензування програмного забезпечення через оформлення підписки тощо). Але тут є суміжний момент, де відбувається перетин цих складових, що пов'язаний з ринковими відносинами.

Окрім цього, ринок послуг ІКТ надає нові можливості для економічного простору кожної країни, тому доцільно тут створювати відповідні умови щодо ви-

користання ефективних економічних та законодавчих інструментів, що надаватимуть загальні та всеосяжні правила та гарантії для всіх гравців у ньому. І, звісно, цього можна досягти безпосередньо через формування відповідного нормативно-правового базису функціонування ринку послуг ІКТ, звертаючись до нових методів та способів державного регулювання, створення належних умов для учасників ринку, що будуть сприяти розвитку та впровадженню продуктів (послуг) ІКТ.

Для формування та розвитку інформаційно-комунікаційного ринку будь-якої країни відіграє суттєву роль його державне регулювання та відповідна законодавча база, що відповідатиме за захист прав інтелектуальної власності, антимонопольної політики, регулювання конкуренції, стандартизацію, регулювання торгівлі ІКТ, питань оподаткування, за інформатизацію суспільства на національному рівні.

Державне регулювання розуміється як форма цілеспрямованого впливу держави через систему економічних, правових і адміністративних методів з метою забезпечення або підтримки тих чи інших економічних процесів, створення сприятливих умов для розвитку усіх інституціональних одиниць [8].

Це свідчить про велике географічне розподілення ринку інформаційно-комунікаційних технологій і визначеність його, як основного фактору, відповідального за економічний ріст держав, тому функціонування цієї сфери є об'єктивним чинником розвитку всіх напрямів сучасного суспільства. За рахунок цієї всеосяжності ринок ІКТ породжує все більше нових видів взаємодії, пов'язаних з процесами надання послуг ІКТ та виробництва інформаційних продуктів (сервісів). Специфіку та їх особливості слід розкривати через:

1. Визначення характеру сфери ІКТ як ключового сектору економіки, що пов'язаний з трансформаційними процесами суспільства (всеосяжна інформатизація суспільства).

2. Напрямки діяльності і використання, а також види товарів (послуг) ІКТ.

3. Ієрархічні принципи в структурі ІКТ, що пов'язані з рівнями проникнення в суспільстві (національні та державні рівні, організації, установи, господарський сектор тощо).

4. Функціональне призначення, пов'язане з питаннями освіти, медицини, електронним державним управлінням, з питань безпеки суспільства тощо.

5. Різноманіття методів та способів використання інформаційних ресурсів.

Треба відзначити, що стратегічні напрямки розвитку сфери інформаційно-комунікаційних технологій не зводяться лише до рівня державного регулювання та політики, а створюють певний ринковий простір для зацікавлених сторін, таких як споживачі, виробники та інвестори. Це можна підтвердити наступним:

— відчувається певне заохочення суб'єктів господарювання до інвестування у сферу ІКТ за рахунок впровадження інноваційних товарів (послуг), технологічних рішень та знань (впровадження елементів системи ІКТ в традиційні напрямки економіки);

— створення позитивних умов для підприємств щодо реалізації ефективних механізмів виходу на зовнішні ринки та підтримки здорової конкуренції на внутрішньому ринку;

— формуванням на національному рівні функціонування економіки для забезпечення ефективної взаємодії між середнім та малим бізнесом, а також великих корпорацій, які задіяні у створенні, розробці та продажі товарів та послуг сфери ІКТ, промисловості, фінансової інтеграції, а також венчурний бізнес, що включає і міжнародну кооперацію;

— прозорість капіталу та заохочення до прозорої торгівлі за рахунок інтегрування та розширення власних ресурсів підприємства для впровадження новітньої діяльності у сфері ІКТ.

До зазначених вимог має бути сформована система показників, що відображатиме об'єктивну базу оцінок з питань ринкових взаємовідносин, перспектив та ризиків, пов'язаних зі сферою ІКТ, а також враховувати разом з ринковою структурою поведінку як ключового фактору ринкової власті.

Звернемося для аналізу сфери у визначенні економічного взаємозв'язку між концентрацією на ринку та норм прибутку. Треба звернути увагу, що телекомунікаційне обладнання та апаратне забезпечення буде приносити більш високий прибуток, ніж інформаційно-комунікаційні послуги, оскільки саме сфера послуг є високо-конкурентним ринком. Окрім цього, дуже суттєвим буде відображатися на прибутку саме сектор, в якому задіяна відповідна компанія. Також варто відзначити, що тут наявна капіталомістка складова, яка пов'язана з високими витратами на дослідження та розробки, що потребує постійного інвестування капіталу. Тож, виходячи з зазначеного слід чітко визначити показники, які будуть всебічно характеризувати фінансову діяльність у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Такими показниками можуть бути:

— показники, що характеризують рівень використання технічної бази (розгортання та вдосконалення інфраструктури);

— показники, пов'язані з рівнем використання програмного забезпечення (оновлення, рівень використання, середній час розробки/вдосконалення комп'ютерного забезпечення тощо);

— показник, що пов'язаний з організаційним забезпеченням (досвід, кваліфікація) і т. ін.

— зміни у виробничому процесі (значне скорочення виробничого циклу, значне зниження витрат транзакцій, пов'язаних з електронною комунікацією);

— зміни у організації виробництва (віртуальні офіси та установи);

— видозміни трудових відносин (віддалене робоче місце).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Необхідно чітко визначити ключові аспекти ринкової структури, які більшість науковців досліджує окремо. Існує брак обґрунтування поведінки цих напрямків у точках їх перетину, оскільки користувач отримує результат у вигляді кінцевого продукту, створеного в умовах взаємної кооперації виділених сегментів

ринку. Тут варто зазначити, що йдеться про формування послуг, які тісно пов'язані з поняттям "системної інтеграції". Цей процес включає фізичний та функціональний перетин різноманітних обчислювальних ресурсів, програмних додатків та інформаційних мереж доступу. Для діяльності підприємства послуга системної інтеграції передбачає створення та супровід (обслуговування) інфраструктури, включаючи мережі, центри обробки даних, прикладне програмне забезпечення та інші елементи, які забезпечують ефективну роботу організації. Об'єднання всіх компонентів в єдину систему є ключовим для оптимізації бізнес-процесів та забезпечення гнучкості та масштабованості підприємств. Окрім цього, ринок послуг ІКТ — це безумовно нові можливості для економічного розвитку, тому важливим виявляється створення відповідних ефективних економічних та законодавчих інструментів, що гарантуватимуть єдині умови для всіх гравців у ньому. Цього можна досягти шляхом розроблення та впровадження нових методів та підходів державного регулювання, що сприятимуть розвитку та впровадженню продуктів (послуг) ІКТ.

Література:

1. The ICT Development Index (IDI): conceptual framework and methodology: ITU. Committed to connecting the world. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2017/methodology.aspx> (дата доступу: 29.08.2024).
2. Кузьома О.Ю. Використання інформаційно-комунікаційних технологій як фактор підвищення конкурентоспроможності приватного сектора в Україні. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. 2013. № 151. С. 100—105.
3. Експортна стратегія для сектору інформаційних технологій. Дослідження. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://me.gov.ua/> (дата доступу: 29.08.2024).
4. Ковальчук І.І., Саркісян Л.Г. Визначення трендів розвитку світового ринку ІКТ під впливом цифровізації. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2019. № 11. С. 199—204.
5. Measuring the Information Society Report. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2015/MISR2015-w5.pdf> (дата доступу: 29.08.2024).
6. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 16.05.2024 р. № 3613-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата доступу: 29.08.2024).
7. Cabral, Luis M.B. (2017), Introduction to industrial organization, 2nd ed, MIT Press, London, UK.
8. Филук В.В. Концентрація на ринку телекомунікаційних послуг України: стан та проблеми регулювання. Економічний вісник. 2013. № 1. С. 50—57.
2. Kuzioma, O.Yu. (2013), "The use of information and communication technologies as a factor in enhancing the competitiveness of the private sector in Ukraine", Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, vol. 151, pp. 100—105.
3. Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine (2024), "Export strategy for the information technology sector for 2019-2023", Available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=90f26803-7799-4085-bd6c-e91f9989695f&title=EksportnaStrategiiaDliaSektoruInformatsiinokomunikatsiinihTekhnologii-doslidzhennia-UkrainskoiuMovoiu&showMenuTree=true> (Accessed 29 August 2024).
4. Kovalchuk, I.I. and Sarkisyan, L.G. (2019), "Determination of trends in the development of the global ICT market under the influence of digitalization", Bulletin of the student scientific society of Vasyl' Stus Donetsk National University, vol. 11, pp. 199—204.
5. ITU (2015), "Measuring the Information Society Report", Available at: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2015/MISR2015-w5.pdf> (Accessed 29 August 2024).
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "On the protection of economic competition", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (Accessed 29 August 2024).
7. Cabral, Luis M.B. (2017), Introduction to industrial organization, 2nd ed, MIT Press, London, UK.
8. Filyuk, V.V. (2013), "Concentration in the market of telecommunications services of Ukraine: state and problems of regulation", Economic Bulletin, vol. 1, pp. 50—57. *Стаття надійшла до редакції 29.08.2024 р.*

References:

1. ITU (2024), "The ICT Development Index (IDI): conceptual framework and methodology", Available at: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2017/methodology.aspx> (Accessed 29 August 2024).

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663